

EESSÕNA

Eesti taasiseseisvumisega hoo sisse saanud keele- ja kultuuripärandi väärtustamise ja uuele elule äratamise üheks konkreetseks tulemuseks saab pidada ka Tartu Ülikooli Lõuna-Eesti keele- ja kultuuriuuringute keskuse asutamist 2000. aastal. Käesoleva aastaraamatuga tähistame keskuse kahekümne tegutsemisaasta täitumist.

Kahekümne aasta jooksul on TÜ lõunaeesti keskus korraldanud sadadele üliõpilastele Lõuna-Eesti vaimset pärandit ja praegust kultuurielu tutvustavaid loengukursuseid ja seminare, samuti õppesõite ja välitöid Lõuna-Eestis ning laiemalt kogu ajaloolise Liivimaa alal. Traditsiooniks on saanud keskuse teadusseminarid, millest on osa võtnud arvukalt eri alade nimekaid teadlasi. Keskuse jututaredes osalema on olnud oodatud kõik keele- ja kultuurihuvilised; korraldatud on samuti mitmesuguseid näitusi lõunaeesti uutest väljaannetest, kunstist, loodusest. Lõunaeesti keskuse aastaraamatutes on avaldatud teadusseminaride ettekannete põhjal kirjutatud artikleid ning jututares räägitud lugusid, lõunaeestiaineliste üliõpilastööde kokkuvõtteid ja keskuse tegevuse kroonikat.

Selles aastaraamatus esitatakse keskuse tähtpäeva silmas pidades tagasivaateid Lõuna-Eesti keele- ja kultuuriuuringute eri valdkondades kahel viimasel kümnendil tehtule ning antakse ülevaade keskuse enda tegevusest sellel perioodil. Samas leiab aastaraamatust ka päris värskeid kirjanduse, rahvaluule jm uurimusi, mitu artiklit käsitlevad lõunaeesti ja laiemalt lõuna-läänemeresoome põliskeeli; nende hulgas on ka ülikoolis keele- ja kultuurikursustel valminud tuumakaid üliõpilastöid. Aastaraamatu lõpetab kroonika keskuse tegemistest õppe-, teadus- ja kultuurivallas 2019.–2020. aastal.

Toimetajad Eva Saar, Karl Pajusalu, Mart Velsker

EDESÕNA

Eesti vahtsõst hindäperi saamisõga hää huuga pääle naanu keele- ja kultuuriperänduse tähtsäs pidämise ja vahtsõlõ elolõ herändämise ütes kimmäs tulõmusõs saa pitäq ka Tartõ Ülikooli Lõunõ-Eesti keele- ja kultuuriuurmiisi keskusõ luumist 2000. aastagal. Seo aastagaraamaduga tähüstämi keskusõ katõkümne tüüaastaga täüssaamist.

Katõkümne aastaga seen om TÜ lõunõeesti keskus kõrraldanuq satolõ üliopilaisilõ Lõunõ-Eesti vaimlist perändüst ja parhillast kultuuriello tutvustavit loengukursuisi ja seminääre, niisama opisõitõ ja välitõid Lõunõ-Eestin ni laembahe kõgõ aoluulidsõ Liivimaa ala pääl. Traditsioonis ommaq saanuq keskusõ tiidüsseminääriq, minkast om ossa võtnuq pall'õ mitmidõ allo tunnõtuid tiidläisi. Keskusõ jututarist ossa võtma ommaq olnuq oodõduq kõik keele- ja kultuurihuvilisõq. Niisama om kõrraldõt mitmõsugumaidsi näütüisi lõunõeesti vahtsist välländist, taidõst, luuduõst. Lõunõeesti keskusõ aastagaraamatun om ilmutõt tiidüsseminääre ettekandidõ ni jututarõn kõnõlduisi juttõ perrä kirotõduid artikliid, lõunõ-eestiainõliidsi üliõpilastõie kokkovõttit ja keskusõ tegemiisi kroonikat.

Seon aastagaraamatun tetäs keskusõ tähtpäivä silmän piten tagasi-kaemiisi Lõunõ-Eesti keele- ja kultuuriuurmiisi esiqsugutsidõ allo pääl katõl viimätsel kümnendil tettüle ni andas ülekaehus keskusõ hindä tegemiisist tuu ao seen. Samal aol löüd aastagaraamatust ka peris värskit kiränduse, rahvaluulõ jm uurmiisi, mitu artiklit uurvaq lõunõeesti ja laembahe lõunõ-õdagumeresoomõ põliskiili; noidõ hulgan om ka keele- ja kultuurikursuisil kirotõduid sisutihtsit üliõpilastõid. Aastagaraamadu lõpõtas krooniga keskusõ tegemiisist opi-, tiidüs- ja kultuurivallan 2019.–2020. aastagal.

Toimõndajaq Saarõ Eva, Pajusalu Karl, Velskre Mart